

Szabó Katalin

Időtapasztalat Parti Nagy Lajos *Hősöm tere* című regénye alapján

„titkosügynök-szereplője lettem az életem filmjének.”¹

„A jövőiség [...] időt ad, kiépíti a jelent, és lehetővé teszi, hogy a maga megéltségének mikéntjében visszahozzuk – ismételjük a múltat.”²

Parti Nagy Lajos *Hősöm tere* című regénye kiindulópontként értelmezhető azon elmélkedési folyamatban, amely a jelen dolgozat szerzője számára az időn való töprengést jelenti.

A mű megjelenésének éve – 2000 – a századvég-századforduló, a számvetés problematikájára mutat rá. A regénybeli cselekvés ideje a közelmúlt – 1999 –, de a palomista mozgalom hatalomra jutása és Tubica diktátori karaktere a totalitárius rezsimek világára utal. Az elektronikus levelekre épített szerkezet azonban a jelenidejűsége, a technikai változások témájára hívja fel a figyelmet. Ezen körülmények között hogyan íródik bele a regénybe a jövő? Mit jelent a főszereplő jövőtől való félelme az írás általi önteremtés folyamatában?

A 20. század nagy gondolkodója, Martin Heidegger 1924 júliusában tartott előadást az időről a marburgi teológia szaktanárai és hallgatói előtt. *Az idő fogalma* szerkesztett változatát azonban csak 1989-ben publikálták először, magyar fordításban 1992-ben jelent meg.

A megjelentetés és a fordítás ideje teszi lehetővé számomra, hogy a tanulmányt és a regényt kortárs szövegeknek tekintsem, együtt olvassam őket. E megnyilvánulás az idő másképpen való megélése: az olvasó tudata az együtt létezés lehetőségét teremti meg abban a hermeneutikai szituációban, játékhelyzetben,³ amelyben a két mű olvasása megvalósul, és bekövetkezik a változás. (Ez az időre vonatkozó fogalom, de a témán gondolkozó szemléletmódjának alakulása folytán lehet róla beszélni.)

Szépirodalom és filozófia. Miért e két önkifejezési mód összekapcsolása adja a keretét az elmélkedésnek? Mindkettő lehetőség arra, hogy saját létem értelmezése valósuljon meg a velük való foglalkozás által. A személyes érintettség a meghatározó.

Szabó Katalin (1978) – doktorandus, Filozófiai Doktori Iskola, BBTE, Kolozsvár; magyartanár, Sylvania Főgimnázium, Zilah; szabokati13@yahoo.com

¹ Parti Nagy Lajos: *Hősöm tere*. Bp. 2000. 41.

² Martin Heidegger: *Az idő fogalma*. = Uő: *Az idő fogalma. A német egyetem önmegnyilatkozása. A rektorátus 1933/34*. Bp. 1992. 41.

³ Vö. Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja*. Bp. 1984. 88.

A mellérendelés pedig Kállay Géza szavaival élve azt jelenti, hogy: „az irodalomnak saját ismeretelméleti relevanciája, létfeltáró ereje és etikai ítélőképessége van, ami épp azért lehet érdekes a filozófia számára, mert más, mint a filozófiáé; az irodalom olyan teret biztosíthat a filozófia számára, ahol a filozófia perspektivikussága és szituációkhoz kötődő volta kap hangsúlyt, miközben a filozófia nagyobb fogalmisága és általánosító tendenciája kiszabadítja az irodalmat abból a partikularitásból, hogy benne mégiscsak valami történik valakivel, valamikor, valahol, valahogyan.”⁴

A továbbiakban az együtt olvasás játékát tematizálom.

Heidegger *Az idő fogalma* c. előadásában kifejti, hogy az időt önmagából lehet elsősorban megérteni, és nem az örökkévalóság perspektívájából. A választott módszer következtében így az ittlét fogalma kerül a gondolatvezetés középpontjába. Az ittlét az én léte, ami egyben gondozást feltételez, egymással-való-létet, beszélés által kifejezett kapcsolatot, a mindennapiságban megmutatkozó általános emberit, mindezt a konkrét tapasztalat által.⁵

A regény kapcsán az olvasó tapasztalata tematizálható. Már a mű első mondata („A Hősök teréről nemrég lötték fel az ezer darab fehér óvodást.”⁶) kérdéseket eredményez.

A dokumentumjelleg (Hősök tere, Budapest, valamilyen ünnepség leírása) vagy a fikcionalitás lesz a meghatározó? Kik a szereplők egyáltalán? Továbbolvasva a művet, a prózahagyományra vonatkozó kérdés is aktuális lesz: folytatja-e azt (levélregény, memoár, fejlődésregény), és/vagy különbözik (például a technika újabb lehetőségeinek hasznosítása által) tőle? Másrészt kérdésként tételeződik a szerzőség problémája, az alkotói-elbeszélői-szereplői szövegek egymásba játszása – ami a hasonmás téma felvetését eredményezi –, a normalitás-deviancia kérdése, a nyelvi regiszterek átjárhatósága, a múlthoz és politikához való viszonyulás milyensége. A szöveglabirintus megtapasztalása (intertextusok) tovább árnyalja a bizonytalanságot. A kérdések sokasága tehát a mű és olvasó kapcsolatának, a befogadás folyamatának sajátossága.

Az olvasó tapasztalati hálójába, előzetes tudásának viszonyrendszerébe íródik bele a *Hősök tere*. A regény szereplői – galambok – elbizonytalanítják az olvasót, mert mint metafora a Biblia (a béke/a szebb jövő jelképeként értelmezett olajág szállítója) és a romantika hagyománya (pl. a szeretett lény metaforája) által közvetített, pozitív jelentéstartalommal bírnak, azonban ebben a műben az agresszió, vulgaritás, a hatalomvágy megtestesítői a palomista vezér, Tubica által. A bestiáriumok világát, illetve a tanítómesék szereplőit megidéző Tubica kiléte kérdésként tételeződik, mert a szereplő és az elbeszélő (akit szintén Lajosnak hívnak, mint a regény szerzőjét, és a bolond Balatony Lajoska szerepeltetése is tovább bonyolítja a kérdést) közti határ⁷ lassan elmosódik.

Az én-elbeszélő és elbeszélő-szereplő megkettőződik,⁸ de ez egyben az alkotás, az írás, az irodalom kérdésére való kiterést vonja maga után. Az elbeszélőt a valósággal, a jelennel (1999

⁴ Kállay Géza: *Mi rejlik egy kötőszóban? Filozófia és irodalom, irodalom és filozófia*. Szabad Váltakozók 4(2007). <http://www.szv.hu/cikkek/mi-rejlik-egy-kotoszoban#comment>. (Letöltve: 2015. március 12.)

⁵ Heidegger: *i.m.* 33–36.

⁶ Parti Nagy: *i.m.* 9.

⁷ Ha egyáltalán létezett. A nyelv által való közvetítettség szempontjából kezdetben mindenképpen létezett, majd egyre közelednek a különböző beszédstílusok.

⁸ Vö. Baranyák Csaba: *Balatony Lajoska valamelyik Lajosnak*. Prae (2001)3-4.

<http://magyar-irodalom.elte.hu/prae/pr/200111/33.html>. (Letöltve: 2015. március 5.)

decemberének egyetlen éjszakája a regény cselekményideje) kapcsolatos problémák foglalkoztatják, dokumentálni igyekszik életét, ám utólagos nézőpontból akarja rendezni az e-maileket, narratívát teremtve ezáltal, melyeket másnap reggel elektronikus formában⁹ továbbítana. Tehát a jövő előrevetítése mellett a múlt elbeszélhetősége és a reflektivitás egyaránt meghatározza az elbeszélő idejét. Ebben a kontextusban értelmezi át a ki vagyok én kérdését: „titkosügynök-szereplője lettem az életem filmjének.”¹⁰ Ezáltal a befogadót kibillentí az én-elbeszélő szolamát olvasó biztos pozíciójából. A referencialitás helyett a hermeneutikai szituációt tapasztalhatjuk, a teremtettség, az elrendezés lehetséges voltára figyelhetünk, arra, hogyan lesz a leveleket olvasó szereplő szerzője az összerendezés következtében: „A jövőre nézve tehát: ha Ön, kedves olvasóm, jelen sorokat, például ezt a mondatot, valamint az illető személyre vonatkozó későbbi észrevételeimet megtalálja a nevem alatt, akkor a könyv megegyezik ezzel az iratcsomóval, amit ma éjjel összeszerkesztendő vagyok.”¹¹

Az eredetiség-másolat kérdése kapcsolható be ezáltal a jelentésteremtés játékaiba, mivel a könyv, amit olvasunk, dokumentálja azt a világot, amelyiket megrajzol, a totalitárius rezsimek világát, viszont mindezt utólagos, reflexív pozícióból,¹² a tanúság¹³ perspektívájából teszi.

Az olvasói szerepeket, az értelmezési lehetőségeket azonban továbbárnyalja a regény. A fantasztikus (a tudomány eredményeit felhasználó, másokat is a saját hasonlatosságukra átszabó palomisták hatalomra törésének útját) történet bemutatásával a fikció tényét erősíti fel. A referenciális olvasat (amelynek jeles képviselője Tubica, aki a novellát, *A hullámzó Balatont* is tényként értelmezi), a kizárólag fiktív, illetve a művet metapoétikai alkotásként számon tartó olvasatok mellett lehetséges az a megközelítés, amely a művet a kulturális közeggel, a történelmi tapasztalatokkal kapcsolatba hozva „tükröként” olvassa, olyanként, amely „saját legrosszabb lehetőségeinket mutatja meg nekünk.”¹⁴ A regényben ez a gondolat így fogalmazódik meg: „Akárhogy is van, hősöm ő nekem, hajtogattam, hogy legalább fikcióvá hazudjam ezt a szörnyűséget.”¹⁵

A regényben a szörnyűség Tubicáék hatalomátvételének köszönhető. Egyfajta profán teremtéstörténet ez, ugyanis a szavak által, a meggyőző tevékenységek következtében a kiszemeltet¹⁶ az ideológia meggyőződéses¹⁷ kiszolgálóivá alakítják, tehát a saját hasonlatosságukra elv érvényesül. Hogyan? Az érintéssel kezdődik az átformálás, amit fizikai és szellemi átminősülés követ. Mindez a huszadik század világát, annak utolsó évtizedét¹⁸ idézi meg, ugyanis a műben használt nyelv ötvözi a jelen¹⁹ nyelvhasználatát, az ifjúság rontott nyelvét,

⁹ A virtuális és valós közti különbség kifejezése ez, ugyanis a cybertér (ami a szimulákrumok világának, a „képzeld el” játékának metaforája lehet) helyett a (tapintható) könyvforma lenne a megfelelő.

¹⁰ Parti Nagy: *i.m.* 41.

¹¹ Uo. 11.

¹² Az utólagos nézőponthoz mindig társul a szelektivitás, tehát a narrativa lérehozása az, ami előtérbe kerül.

¹³ Vö. Vári György: *Ha egy téli éjszakán egy olvasó...* Kalligram (2003)10. 90–95.

<http://www.cceol.com/asp/issuedetails.aspx?issueid=850ea0e0-fe31-11d7-aaa9-5254ab14a041>. (Letöltve: 2011. június 15.)

¹⁴ Uo.

¹⁵ Parti Nagy: *i.m.* 94.

¹⁶ Itt gényvizsgálat alapján döntenek, nem koponyaméret vagy nemzeti hovatartozás alapján, mint a történelem során a totalitárius rendszerek gyakorlatában.

¹⁷ A személyiség átformálása Orwell regényeit, *Az állatfarmot* és az 1984-et juttatja eszembe.

¹⁸ „Minden kulturális jelenség a mindenkor történelmi helyzet produktuma.” Walter Hangu: *Irodalomtudomány mint kultúratudomány. = Intézményesség és kulturális közvetítés.* Szerk. Bónus Tibor et alii. Bp. 2005. 185.

¹⁹ A jelenre utal a technológia (számítógép) és tudomány (génsebészet) eredményeinek beépítése is.

az értelmiségi, a politikus, a publicista, a bűnöző, a bolond stb. stílusát, az intertextuális hálót (biblikus idézeteknek és a magyar irodalom klasszikus szövegeinek átírása révén), de mindezt oly módon, hogy a mű nyelvezete játékosan könnyed maradjon, és ezen kölcsönhatások eredményeként komikussá legyen.²⁰

A komikum (írónia, groteszk, szatíra, abszurd) a nyelvhez hasonló: ötvözet, hibrid, amit H. R. Jauss interpretációnak²¹ nevez, posztmodern sajátosságnak. A regény alapján ezt „elvarratlanságnak” nevezhetnénk, amivel az olvasó dialógushelyzetbe kerülve, a lezártág, a befejezett nyomolvasás helyett a határtalanságot tapasztalja.

A fenti olvasat az értelmezésnek egyfajta leképezése, nyelvi megfogalmazása. Az idővel kapcsolatosan a maga elrendezettségének köszönhetően az ok-okozatiságra, a linearitásra, más szóval a fizikai idő sajátosságaira és a folyamatra egyaránt figyeltet. A regénnyel és Heideggernek a tanulmányával való foglalkozás időkeretekben, -tól -ig intervallumban is megadható, viszont a két szöveghez való ismételt visszatérés már a linearitás megtörését, egyfajta új kezdetet eredményez az újraolvasás által.

Az ismétlődés nemcsak a művet olvasónak a léttapasztalata, hanem a regénybeli szereplő is folyamatosan emlékszik feladatára: írnia kell, el kell rendeznie és meg kell osztania a történetét, mert Tubica, függetlenül attól, hogy a képzelet szüleménye vagy a valóság képviselője, holnap reggel nyolckor érte jön. A léte függ tehát az idő megélésének megfelelő módjától. Az ittlét mikéntjére hívja fel a figyelmet Heidegger is.²²

A talán utolsó éjszaka azonban az idő és a hatalom kapcsolatának tematizálása nélkül nem érthető meg. A hatalom többféleképpen mutatkozik meg a regényben. Egyrészt az egyénen uralkodó érzelmek, elsősorban a félelem az, ami meghatározza a szereplő létét. Másrészt azonban e tapasztalat pozitívan is értelmezhető, mert a történetét megíró szereplőt arra készíti, hogy folytassa az alkotást, hogy még idejében elkészüljön.

Vajon az ekként megélt időnek a tartalmas volta, avagy a tartama releváns itt? Ha úgy értelmezzük, hogy határidőre el kellene készülnön az írás, majd az elbeszélő a megosztás által ismertetné meg másokkal az életéről szóló dokumentumot, akkor egyszerűen tudósításról beszélünk. Viszont ha figyelembe veszem az alkotás módját, a hagyomány megidézését és az attól való eltérést, az állásfoglalást, a jelenre való reflektálást a nyelvi regiszterek ötvözése által, a folyamatos idősíkváltásokat és a posztmodern világ kérdéseinek műbe való beleírását, akkor híradásnál több a létrejött írás. A jelentés megsokszorozódásának lehetősége által megteremti azt a nyitottságot, ami a szabadságot, a választást jelenti. Az egyén által bejárható utak és az időközben kialakított viszonyok azonban a bizonytalansággal társulnak. Mi lesz a sorsa az írásomnak? Ki vagyok én? Hogyan látnak a többiek?

A kérdésekre a regény szerkezete alapján is lehet válaszolni. A klasszikus hármas tagolást megidéző három rész nem a harmóniát²³ teremti meg. Egyre összetettebbé, egyre inkább átjárhatóvá válik valóság és fikció, elbeszélő és szereplő kapcsolata. Ezzel párhuzamosan olvasói

²⁰ Baranyák kiemeli, hogy Wittgenstein gondolata („Nyelvem határai világom határait jelentik”) íródik a regény terébe. Baranyák: *i.m.*

²¹ Vö. Hans Robert Jauss: *Az irodalmi posztmodernség. = Uő: Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika.* Bp. 1997. 217.

²² Heidegger: *i.m.* 40.

²³ A reneszánsz és a klasszicizmus esztétikájában a forma, a mérték és a harmóniaelv összekapcsolódott.

elbizonytalanodásról beszélhetünk. Az első rész metanarrációként, a mű keletkezését elbeszélő részként olvasható. A levelekből álló második rész a maga töredezettségében és feszültséggel telítettségében az ideológia megvalósulását ismerteti. A harmadikban a kettő, a reflexió és a folyamat összekapcsolódik, általa a jelen értelmezése valósul meg.

Az alkotó magatartás, az írás ellenére²⁴ a jelent még mindig a félelem uralja. A fölöttes hatalom árnyékként ott van mindenhol. Azonban az álláspont kérdésessé is válik, mert a bőrönd nem a felszabadulást jelentő utazás metaforája, hanem a bezártság, a korlátok világának jelképe: „Ülök a képernyő előtt, a bőröndöm összecsomagolva. Mindaz, ami kell egy börtönben, egy kórházban.”²⁵ Ki tehát az elbeszélő? Milyen mértékben hiteles az, amit a szereplő életének elmúlt másfél évével kapcsolatosan a levelek által megismertem?

A kérdésekre nem lehet egyértelmű választ adni, mert folyamatosan új és új lehetőségek merülnek fel a műben annak függvényében, hogy a kapcsolódási pontokat hogyan jelöljük ki.²⁶ Az alkotó is tudatában van műve jövője kérdéses voltának. Az olvasótól függ léte, aki különböző jelentésrétegeket fejthet fel az olvasás, újraolvasás által. A mű azonban nem csak a sokféleséget, hanem az ellentétét, az egyet is megmutatja a torzult világ leírása által. Ezt Tubica és az elbeszélő-szereplő regénybeli viszonyával lehet példázni.

Tubica mint a totalitárius rendszer képviselője az idő uralása által mutatja meg hatalmát: folyamatosan megfigyelteti a szereplőt (metaforája: a kamera), feladatot ad neki, kényszeríti a hasonulásra, az ideológia legitimizálása érdekében a múltat átíratja; a meghamisítás a rítusok (a három hajléktalan mártírizálása) által is alátámasztott. A szereplő viselkedése a feudalizmus idején megszokott, hatalmat legitimizáló eljárásokhoz hasonlítható: élet és halál ura.²⁷ „Minden kitömött ember egyenlő”²⁸ – olvassuk a regényben, és ez arra utal, hogy az ellenállók vagy a haszontalanná váltak (feleségét, Rencikét is elpusztítja, mert már a tervek megvalósításában nem előremozdító tényező) sorsa, jövője egyaránt a megsemmisülés. A totalitárius rendszer tehát igényt tart az idő egészére. Az egyéniség ebben a világban nem mérvadó, és ez az egyformaságot, a rutint, az ismétlődést eredményezi.²⁹

Az általánosítás így valósul meg.³⁰ Nem csak az ezredvégi nagyváros helyzetét írja meg e regény, hanem a mindenkori elnyomó rendszerek sajátosságait állítja előtérbe: „Ha pedig szolgálatba lépve fölfújták magukat és szabályos alakzatba rendeződtek, az ember jobbnak látta átmenni az utca túlsó oldalára. Eleinte, legfeljebb csak csipkelődtek, de cigányra, négerre, zsidóra határozottan utaztak. Úgy is mondhatnám, aki történelmileg jobban félt tőlük, arra.”³¹

A kialakuló közöny, a béke vágya nem elégséges egy olyan világban, amelyben a determináció elvei működnek, az alárendelés és a másik fölötti uralom. Ezek együttesen a félelem

²⁴ A hatalomtól való megszabadulást jelentené, a kommunikáció által.

²⁵ Parti Nagy: *i.m.* 284.

²⁶ A dekonstrukció által tételezett dinamikus jelentésszorosozódásra is gondolhatunk itt. Képviselői a megértést mint félreértést hangsúlyozták, ugyanis felfogás módjuk szerint az olvasás más olvasatokkal szemben artikulálódik, nem pedig a megértett szöveggel ellentéteztve. Vö. Jacques Derrida: *A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diszkurzusában*. Helikon 1994. 1–2. sz.

²⁷ Vö. Michel Foucault: *A szexualitás története I. A tudás akarása*. Bp. 1999. 83–86, 138.

²⁸ Parti Nagy: *i.m.* 207.

²⁹ Foucault a mechanizmus egységét írta le az ismétlődés által. Vö. Foucault: *i.m.* 84.

³⁰ Ugyanazt jelenti e mondat, amit Heidegger a mindennapiság fogalmával fejezett ki az ittlét összetevőinek megállapításakor: az általános emberit.

³¹ Parti Nagy: *i.m.* 19.

fenntartói, amit a rendszer működésének átláthatatlansága is fokoz: „a nyomukban kavargó tollmeleg levegő általában megfoghatóbb volt, mint ők maguk.”³²

A nyitottság és a(z) (át)láthatóság az előző oldalakon leírt gondolatvezetés olyan kulcsszavai, amelyek által értelmezhető a jelen, saját korom, vagyis világom.

Mi az, ami a jelenben meghatároz? E kérdés megválaszolásában Szent Ágostonhoz fordulok: „A futólag felbukkanó dolgok hangoltságot keltenek benned, amely fennmarad, míg a dolgok eltűnnek. A hangoltságot mérem a jelenbeli ittlétben, nem a dolgokat, melyek elmúlnak, hogy őt felkeltsék. Hogy magamat hangoltan találok – ismétlem: ez az, amit mérek, amikor az időt mérem.”³³ Saját helyzetemben ez a hangoltság az érdeklődést jelenti. Mi foglalkoztat a jelenben? Ennek megválaszolása által lehetséges a kortárs világhoz való viszonyulásom megragadása.

Elsősorban a kortárs szépirodalom által felvetett témák, kérdések foglalkoztatnak. A *Hősöm tere* c. regény például a narráció és adatbázis, avagy a modern és posztmodern gondolkodási módok egymáshoz való viszonyíthatóságának kérdését veti fel.³⁴ Az elbeszélés, a történetmondás időben lefutó, a kezdettől a vég felé tartó.³⁵ Az előtte-utána viszonyoknak, az elrendezettségnek köszönhetően, szekvenciális olvasási módot gyakorolunk a narráció befogadása során. Az olvasó tudatában azonban más élmények is felidéződnek a művel való foglalkozás során. Ehhez az alkotás utalástechnikája (pl. intertextusok) is hozzájárul. Így az asszociációk legalább olyan fontossá lesznek, mint a történet maga.³⁶ Parti Nagy regényében is az elbeszélés egyetlen éjszakája tágul ki az elbeszélő időben: a totalitárius rendszerek általános jellemzői, a zsarnokság egyénre gyakorolt hatása és annak védekezési lehetőségei egyaránt megmutatkoznak a műben. Ami a szerkezet mellett egyedivé teszi az alkotást, az, hogy megmutatja, a 20–21. század fordulóján elterjedően levő kommunikációs eszköz, az internet lehetőséget ad a hatalommal való szembeszállásra.

Az én-elbeszélő tudatában van helyzetének: az írás „egy elvetélt iratcsomó”,³⁷ amiből ő olvasó-alkotóként megteremti azt a variánst, amit másokkal megismertet. Az egyén szabadsága tehát az összekapcsolások lehetőségének nyitottságában mutatkozik meg. Szabadsága nem teljes, mert tapasztalja, hogy a mindenkori hatalom megtalálja azokat az eszközöket, amelyek által képes nyomást gyakorolni az egyén életére, idejére.

A *Hősöm tere* alapján mindez az áramhiány kettős jelentése által tematizálható. Kezdetben a totalitárius rendszerek világát és eljárási módját ismerjük meg. Az írás elkezdése, az összerendezés ideje a villanyszolgáltatással összekapcsolt. A mű végén visszatérő motívum az áram, de ekkor már nem a társadalom, hanem az egyén szempontjából látjuk a kiszolgáltatottságot: az ember a gépeknek is alárendelt. Nem tud kiszabadulni saját félelemmel teli idejéből, mert nem uralja a maga világát csak látszólagosan. Így a regény alapján állandósul egy tapasztalat: az egyén mindig kiszolgáltatott helyzetben van, saját ideje és környezete determinálja létét.

³² Uo. 16.

³³ *Confessiones*. XI. könyv. Augustinust Heidegger idézi *Az idő fogalma* c. tanulmányban. Heidegger: *i.m.* 33.

³⁴ Lev Manovich: *Az adatbázis logikája*. Magyar Műhely 115(2000). 48–69.

³⁵ Vö. Heidegger: *i.m.* 31.

³⁶ Az asszociációk mentén építkezik a World Wide Web világa.

³⁷ Parti Nagy: *i.m.* 9.

Lehetőségként adott a mérlegelés, a viszonyítás. A regényben felidéződik a 20. század elejének harmonikus világa, a hegyvidéki fürdőbe való elvagyódás. A múltba tekintés átértelmezés is, de megvalósul a jelenre való figyelés, és a fenyegetettség³⁸ tudatában megfogalmazódnak a teendők. Az olvasó szempontjából pedig folyamatos elmozdulások valósulnak meg annak függvényében, hogy metapoétikailag, egyén és hatalom viszonya vagy a kortársiság kérdése mentén közelít a *Hősöm teréhez*. Mindezek együttesen teszik lehetővé, hogy átjárásokat tapasztaljak a regény világa és *Az idő fogalma* között.

Az időm megélése sajátos, egyéni módon valósul meg.³⁹ A szubjektív viszony következtében az időt a sokféleség határozza meg. A különböző idők, a viszonyulásmódok eltérő volta között nem lehet alá-fölrendeltségi viszonyt megállapítani. Ezen a ponton kapcsolódik össze a jelenkori, posztmodern emberkép, a lezáratlanságra és nyitottságra építő gondolkodásmód a vizsgálódás témáját alkotó két művel: Parti Nagy Lajos *Hősöm tere* c. regényével és Martin Heidegger *Az idő fogalma* c. előadásával.

Perception of Time on the Novel „Hősöm tere” by Lajos Parti Nagy

Keywords: time (present), contemporary, experience, narration, data base, power

Reading together a literary work and Heidegger's philosophical thesis about time enables us to define the contemporary notion in a specific way. The reader gains the function of being there based on these two perspectives. In this context we can interpret the relationship between fiction and non-fiction.

In the novel the character-narrator is able to create his identity by arranging the database, creating his own narrative. During the creation the mechanism of totalitarian power is also presented to us. Even though it is based on renewing procedures by which it determines the individual's life, the freedom is possible, through creativity and through a contentful present.

³⁸ Az elmúláshoz való előrefutásban élhető meg autentikusan az idő. Vö. Heidegger: *i.m.* 49.

³⁹ Heidegger szerint „az idő az individuáció elve”. Uo. 50.